

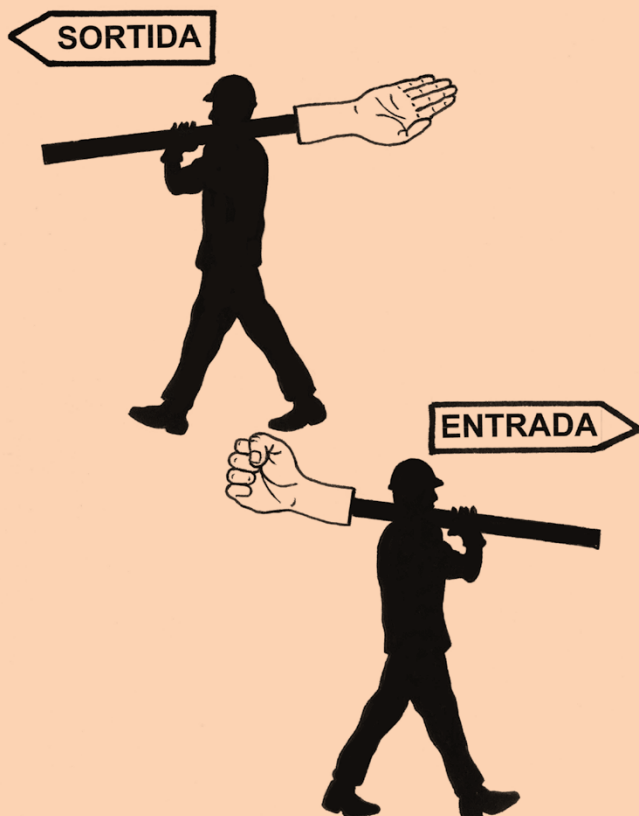
Opinió Olot, de la dictadura a la democràcia

Crec que estic en deute amb el gran nombre de persones que van omplir la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el passat dia 28 de febrer, atès que per raons emotives no vaig poder continuar amb la meua intervenció. És per això que, gràcies a l'equip que edita el butlletí El Cartipàs, exposaré el que tenia preparat.

la difusió dels ideals democràtics i catalanistes.

També he volgut retre homenatge a persones i institucions de la ciutat, com l'Orfeó Popular Olotí, Òmnium Cultural Garrotxa, el Centre Catòlic d'Olot i la Llibreria Drac, així com als centres educatius. Tots ells van servir per construir un caliu democràtic que va fer possible la

la Llibertat; les vinculades a la defensa del patrimoni natural local, singularment del volcà del Croscat, i les originades pels conflictes col·lectius en els rams de la construcció, la imatgeria religiosa i el metall. També cal ressenyar la formació de l'Assemblea Democràtica de la Garrotxa, que contribuirà a la unitat dels

Com ja s'ha dit, el llibre tracta del període de la Transició, però no només des del punt de vista de la política d'aquells anys sinó des d'una visió global de la ciutat. Per facilitar la lectura del contingut del volum he dividit el període cronològic en dues parts. La primera comprèn de 1965 a 1969, una etapa que servirà per situar el públic lector en el context de la situació política del franquisme, anomenada “*Quan todo estaba atado y bien atado*”, per la frase pronunciada pel dictador Francisco Franco el Nadal de 1969. La segona part l'he titulada “Els anys Setanta. Caminant cap a la llibertat”, un període que va des de 1970 a 1977 i que s'inicia amb una introducció centrada principalment en el setmanari *Olot Misión*, la revista que serà fonamental per a

desaparició de la dictadura i la consolidació posterior de la democràcia. També he incorporat la formació de les primeres associacions de veïns, que, malgrat les traves imperants, van tenir un paper fonamental en la canalització de les reivindicacions de millores per als seus barris, a més de promoure la socialització dels veïns i les veïnes a través de l'organització de diverses activitats d'esbarjo.

Els darrers capítols, sense deixar de banda els continguts relacionats amb la vida quotidiana, són els que tenen un caràcter més polític, perquè, després de la defunció del dictador, s'entra en una nova etapa. Un dels esdeveniments més significatius serà la visita a la ciutat de la reina Sofia i del rei Joan Carles. Un altre seran les nombroses mobilitzacions que tenen lloc, com ara la Marxa de

**“un caliu democràtic
 que va fer possible
 la desaparició de
 la dictadura i la
 consolidació posterior
 de la democràcia”**

grups polítics i de les persones independents antifranquistes.

En aquest context polític de paulatina desintegració del franquisme, va tenir lloc la dimissió de l'alcalde Joan de Malibran, substituït pel senyor Francesc Casas, una persona que va saber reconèixer la provisionalitat del seu nomenament. A partir d'aquí, ja podem parlar d'un procés de transició cap a la democràcia més oberta, dins del qual uns dels esdeveniments més importants seran les eleccions generals de juny de 1977 i la posterior convocatòria del referèndum de la Constitució. Tanmateix, a nivell local caldrà esperar fins a l'abril de 1979 per tenir un Ajuntament resultant de la voluntat popular. En aquest interval, es produiran les més àmplies mobilitzacions per a la salvaguarda de la zona volcànica de la Garrotxa, extensament explicada en el llibre per Josep M. Mallarach.

Finalment, serà el 3 d'abril de 1979 quan, amb les primeres eleccions democràtiques municipals, Olot tornarà a ser una ciutat amb un consistori representatiu de la voluntat popular i un alcalde democràtic, en la persona del senyor Joan Sala i Villegas.

Moltes gràcies per la vostra atenció i demano excuses per la interrupció.

Julio Clavijo Ledesma

Il·lustració: Quim Domene

MONOGRAFIES

BROSA, Arnau; CÓRDOBA, Francesc; MONTURIOL, Joaquim; MONTURIOL, Antoni i PLANA, Santi, *L'Alta Garrotxa. Montagut i Oix-Sales de Llierca*, Girona: Diputació de Girona, 2025, 166 p. (Guies de Patrimoni Local; 16)

BUSQUETS, Lluís, *Placebo*, Barcelona: Stonberg, 2026, 262 p.

CAPDEVILA, Remei, *Goodman. Sobre la arquitectura*, Barcelona: Reverté, 2025, 190 p. (Pensadores sobre la Arquitectura; IX)

CLAVIJO, Julio, *Quan Olot va tornar a ser ciutat. La recuperació de la democràcia (1968-1979)*, Olot: Ajuntament d'Olot-Cultura i Educació, 2026, 550 p. (Preterites; 4)

NOGUÉ, Pep, *Iaia Angeleta. Una vida entre fogons*, Valls: Cossetània, 2026, 168 p.

Quinari i festivitats de la Mare de Déu dels Dolors. Besalú 2026, Besalú: Venerable Congregació de la Mare de Déu dels Dolors de Besalú, 2026, 93 p.

VERGÉS, Salvador, *La Casa de l'Esllavissada*, Barcelona: Viena, 2026, 276 p. (Narrativa; 99)

ARTICLES

ABAD, Joan; AULINES, Albert et al., "Recerca d'indústria lítica paleolítica a la conca mitjana del riu Fluvià hipotèticament inclosa als seus dipòsits d'època plistocena", *Quadern de Prehistòria*, núm. 25, 2025, p. 11-163.

BARBARÀ, Joan, "Joan Gamper, un estiuejant il·lustre de la Suïssa catalana", *Revista de Girona*, núm. 355, març-abril 2026, p. 44-47.

CANAL, Jordi, "El hombre común, entre la novela y la historia: *Imán* (1930), de Ramón

J. Sender", *Anuario Histórico Ibérico*, núm. 4, 2025, p. 37-51.

CAÑELLAS, Núria, "ArxiuEduca: L'Institut Montsacopa d'Olot i l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa", *La Dada*, núm. 6, gener 2026, p. 36-38.

CAO, David, "La dictadura de Primo de Rivera y las prácticas conmemorativas en el espacio público local: una aproximación al caso de Cataluña", dins G. PALA i M. FUENTES (ed.), *La dictadura de Primo de Rivera y su contexto internacional*, Madrid: Los Libros de la Catarata, 2026, p. 49-75.

CASADEMONT, Xavier; SOLER-MASÓ, Pere et al., "Acción colectiva y cultura participativa en situaciones de crisis: respuestas comunitarias a la infancia y la juventud", *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, núm. 48, 2026, p. 135-149.

CASTANYER, Pere et al., "Un taller itálico en el foro del Municipium Emporiae (Ampurias, Gerona)", dins A. FERNÁNDEZ i G. CASTILLO (ed.), *ANTIQUA PICTURA. Técnicas y proceso de ejecución, conservación y puesta en valor. Actas del XV Congreso Internacional AIPMA*, Murcia: Universidad de Murcia, 2025, p. 343-352.

DORCA, Jordi, "El Truffaut", *Revista de Girona*, núm. 355, març-abril 2026, p. 15.

GONZÁLEZ, Aida, "Escenografía de Urgencia en Olot. Un Parell d'Arquitectes. La fachada como tema de composición", *Cuaderno de Notas*, núm. 26, octubre 2025, p. 148-159.

ILLAS, Edgar, "El poder d'ésser del català", *Revista de Catalunya*, núm. 331, 2025, p. 31-38.

MERINO, Imma, "Una dona que va explorar sense por les possibilitats del cinema [Germaine Dulac]", *L'Avenç*, núm. 527, febrer 2026, p. 60-64.

MURLÀ, Josep, "Documents antics del mas Espunya, de la Vall de Bianya", *Bisania. Publicació Anual dels Amics de la Vall de Bianya*, núm. 33, març 2026, p. 24-26.

PADRÓS, Joan Antoni, "Propietat rural i patrimoni urbà a Catalunya. El cas de la Garrotxa (segle XVI)", *Estudis d'Història Agrària*, núm. 37, 2025, p. 145-184.

PI, Anna, "Cap als cent anys d'estudi, memòria i territori [PEHOC]", *Revista de Girona*, núm. 355, març-abril 2026, p. 24-27.

PI, Anna, "Obradors i vitrines icòniques [Pastisseria Ferrer]", *Revista de Girona*, núm. 355, març-abril 2026, p. 68-71.

RIERA, Lluís, "El tema de la xocolata ve de lluny", *Revista de Girona*, núm. 355, març-abril 2026, p. 72-75.

XANCÓ, Lluís, "Els benifets o beneficis eclesiàstics de les Preses", *Revista de les Preses*, vol. 119, febrer 2026, p. 46.

XUCLÀ, Jordi,
“How Spain’s international status was enhanced after the withdrawal of its troops from Iraq”, *American Behavioral Scientist*, vol. 70/2, 2026, p. 178-207.

XUCLÀ, Jordi i AMANKELDI, Madi,
“El impacto de las minas antipersona en la guerra de Ucrania”, dins F. ALDECOA i L. JIMÉNEZ (ed.), *La dificultad del alto el fuego en Ucrania*, Madrid: Llibros de la Catarata, 2025, p. 199-222.

TEXTOS ELECTRÒNICS

BUXÓ, Ramon et al.,
“Past grapes, present insights: an investigation of grape use in Roman north-eastern Iberia using geometric modern morphometrics (GMM)”, *Vegetation History and Archaeobotany*, 19 desembre 2025, p. 1-16. Disponible a: <<https://doi.org/10.1007/s00334-025-01079-y>>

BUXÓ, Ramon et al.,
“Archaeobiological evolution of barley (*Hordeum vulgare*) over the last eight millennia in the northwestern Mediterranean Basin”, *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, vol. 380/1926, maig 2025. Disponible a: <<https://doi.org/10.1098/rstb.2024.0194>>

CASTANYER, Pere; FRIGOLA, Joan et al.,
“Detection of *Clostridium sporogenes* in a Roman-era cattle mass grave at Vilauba”, *Virulence*, 16/1, 2025. Disponible a: <<https://doi.org/10.1080/021505594.2025.2580731>>

GIRONA, Ramon i XIFRA, Jordi,
“Fiction as public relations film discourse: The case of metropolitan police press bureau and procedural drama *The Blue Lamp*”, *Public Relations Inquiry*, 0(0). Disponible a: <<https://doi.org/10.1177/2046147X261420448>>

PUJOLAR, Joan et al.,
“Agency as doing-together: learning from fieldword experiences”, *International Journal of the Sociology of Language*, vol. 291, 2025, p. 113-139. Disponible a: <<https://doi.org/10.1515/ijsl-2023-0080>>

PUJOLAR, Joan i PUIGDEVALL, Maite,
“Moving aside: positioning sociolinguistics in a political economy of expertise”, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 2025, p. 1-21. Disponible a: <<https://doi.org/10.1080/01434632.2025.2492776>>

REIXACH, Albert,
“The register of epidemics in the narrative sources of the Crown of Aragon (later 13th century to end of 16th century)”, *Revista de História* (São Paulo), 184, 2025, a08224. Disponible a: <<https://doi.org/10.11606/issn.2316-9141.rh.2025.228288>>

VILA, Josep et al.,
“Stakeholder mapping and early detection of tensions in offshore wind development: A press analysis in the Gulf of Roses and Cap de Creus (NW Mediterranean)”, *Marina Police*, núm. 185, març 2026, 106978. Disponible a: <<https://doi.org/10.1016/j.marpol.2025.106978>>

Els dies 15 i 16 d’abril, a Barcelona, l’**Observatori del Paisatge de Catalunya**, amb la col·laboració del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica de la Generalitat de Catalunya, organitza des de la seu d’Olot el seminari internacional ‘L’art de contemplar: miradors i paisatge’. L’objectiu és repensar el paper dels miradors –els catàlegs de paisatge de Catalunya n’identifiquen més de cinc-cents– per recuperar-ne el valor com a vincle entre les persones i l’entorn. El programa del seminari es pot consultar a www.catpaisatge.net/ca.

La recent tesi doctoral de Josep M. Deu Parera, *L’obra periodística de Joaquim Maria Puyal i la seva influència en les retransmissions esportives audiovisuals*, defensada el 18 de desembre de l’any passat a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), de Barcelona, posa en relleu el paper de **Ràdio Olot** com a primera emissora de titularitat privada que va emetre íntegrament en català, a partir del 8 de setembre de 1976. Juntament amb Ràdio 4, la primera pública, l’emissora olotina va iniciar la normalització de la llengua catalana en el món audiovisual fa cinquanta anys.

El repositori cooperatiu Regira, de la Diputació de Girona, que preserva el fons patrimonial de les biblioteques públiques gironines, ha incorporat les col·leccions senceres de la revista **Vitrina** (1985-1999) i els butlletins **El Plafó** (1997-2002) i **El Cartipàs del Plafó** (2002-2005). Tots els números es poden consultar en accés obert a partir de la col·lecció conservada a la Biblioteca Marià Vayreda, d’Olot.

Del dinou al vint-i-u L'alcalde Joaquim Guillén Cabañero

La Biblioteca Marià Vayreda és una caixa de sorpreses perquè, malgrat el seu aspecte postmodern, amb sofàs immensos on escarxofar-se quan fa fred a llegir el diari, grans passadissos i taules minúscules i mal il·luminades, guarda tresors. Jo hi soc usuari, sobretot, d'uns arxivadors de color negre, identificats amb un codi numèric indesxifrable, que s'amunteguen en unes lleixes polsoses d'una sala del segon pis, on la jovenalla hi va a fer deures i a festejar. Contenen documents d'abans i d'ara, tot barrejat. Diria que estan classificats per tema, però em costa discernir quin criteri ha determinat que cada document hagi estat escollit per ser arxivat i no rebutjat. Per mi, són caixes de sorpreses, on sempre trobo quelcom que m'interessa. No és l'únic tresor que conserven: guarden, mai tan ben dit, un fons de reserva de gran interès. Fa anys vaig descobrir, de casualitat, que la biblioteca –sí, la biblioteca i no pas l'arxiu– custodiava la correspondència de Marian Vayreda. Una eina imprescindible, com a mínim, per estudiar el catalanisme a casa nostra; més concretament, les peripècies i vicissituds de la Unió Catalanista. Ara que estudio l'esquerra local, he descobert que també tenen guardat un gran nombre de llibres sobre l'anarquisme i el socialisme llibertari, editats a principis del segle passat (alguns, ben actuals per entendre el litigi entre Rússia i Ucraïna). Molts són donació de Joaquim Guillén Cabañero, el primer alcalde del Consell Municipal d'Olot durant la Guerra Civil.

Guillén va néixer a Plou (Terol) el 1905 i amb només 17 anys va venir a Olot a treballar. Feia d'aprenent de fuster a can Lagares. Aquí es va afiliar a la Confederació Nacional del Treball (CNT), sindicat on va militar fins a la seva mort a Montauban, l'any 1999. Durant la dictadura de Primo de Rivera es va traslladar a Girona i, en paraules seves, “venia de tant en tant per passar la frontera companys perseguits de Barcelona”. El dia que es va proclamar la República, el van enviar a Olot a reobrir el local del sindicat, que portava vuit anys clausurat per ordre judicial. Com a secretari local, va dirigir la primera vaga general que hi va ha-

ver durant la República, el gener de 1932, per protestar per la deportació d'obriers de l'Alt Llobregat a Guinea. Després del cop d'estat franquista, va formar part del Comitè Local de Milícies Antifeixistes en representació de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI) i va codirigir el poderós Comitè de Defensa, que era el que controlava els milicians armats. El mes d'octubre, quan la Generalitat va dissoldre aquests comitès, va ser nomenat conseller de l'Ajuntament d'Olot i en va formar part fins al novembre de 1937, quan va marxar al front. En un primer moment, aquell consistori, anomenat Consell Municipal, es va organitzar de manera no jeràrquica, sense alcalde, ni tinent d'alcalde, ni presidents de comissions. Però la Generalitat ho va desautoritzar i van haver d'elegir un alcalde. Escolliren Guillén, per gran majoria. Arran dels fets de maig de 1937, va ser cessat i, posteriorment, detingut i acusat d'acumular armes per insurreccionar-se. Ho va atribuir “a una maniobra estranya”. De fet, va ser alliberat setmanes després, sense judici.

Quan va caure la República, es va refugiar a França i no va poder tornar de manera pública fins al diumenge 4 de novembre de 1978. Ho va fer acompanyant l'escriptora i sindicalista Frederica Montseny, la primera dona ministra. Van parlar en un míting que la Federació Local de la CNT va organitzar al Pavelló d'Esports, amb el lema “L'emancipació dels treballadors serà obra dels mateixos treballadors o no serà”. El setmanari *Olot Misión* el va entrevistar amb profunditat i li va dedicar la portada. L'any següent, Guillén va tornar a Olot un parell de vegades més: al Teatre Principal, novament amb Montseny, que va parlar de “La dona i la transformació de la societat”, i mesos després al cinema Núria, acompanyant Severino Campos, director de la revista del sindicat, *Solidaridad Obrera*, que va parlar de “L'anarcosindicalisme i la CNT”. Devia ser aleshores quan va donar la seva biblioteca a la ciutat. Un tresor.

Joan Barnadas
joan.barnadas@gmail.com

Aniversari Cinquantenari del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca

El 2 d'abril de 1976 va quedar constituït el nou Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC), adscrit al Patronat Francesc Eiximenis de Girona. Amb voluntat d'incloure l'àmbit de la Garrotxa, l'entitat recollia l'esperit del Patronat d'Estudis Històrics Olotins (PEHO), un organisme municipal creat l'any 1933 per premiar treballs inèdits d'història local i que havia mantingut una activitat intermitent entre 1947 i 1973.

La refundació, auspiciada per l'Ajuntament, va anar a càrrec d'un grup de persones relacionades amb la vida cultural de la ciutat, que van escollir els historiadors Josep M. de Solà-Morales i de Rosselló com a president i Nolasca del Molar com a president honorífic. Les activitats de l'associació per dinamitzar la recerca i la divulgació històriques es van iniciar per les Festes del Tura i van incloure ben aviat l'edició de la revista trimestral *Tallaferro* i la miscel·lània anual *Annals*.

Allò visible El marc que no es veu

La gent encara es pregunta què fa aquell llamp de marc blau al costat del vial Sant Jordi, amb vistes a la Moixina. El *Marc*, obra de Lluís Hortalà, no ha deixat de ser controvertit, i això és fantàstic, perquè ens provoca, ens interpel·la, ens pregunta. És un simple marc; però un marc –permeteu-me la contradicció– no és mai simple. Ens condiciona la mirada, ens retalla un tros de realitat, ens diu que el que veiem a dins és important, i que potser el que hi ha a fora, no tant. O potser no? L'Anna Juàrez escrivia en el número anterior d'*El Car-tipàs* sobre aquests marcs com a petites finestres a la realitat, càpsules de memòria i història incompletes que, un cop observades, et posen en context. Simmel escriu sobre el poder del marc i la jerarquització que suposa: ens limita la visió i ens diu que allò important està dins. Derrida, en canvi, amb el concepte de *parergon*, veu el marc com a permeable: un lloc de flux constant entre allò emmarcat i el context on s'ubica. És a dir: un diàleg constant. Aquest és precisament l'eslògan de l'any de l'arquitectura, “un diàleg constant amb el paisatge”, i a la manera derridiana, el fulletó de propaganda de l'esdeveniment és, en si mateix, un marc.

El paisatge és un meló que aquí només entreobrim. El *Marc* d'Hortalà ens fa visible un dels trossos per excel·lència de l'Escola d'Olot, que pren la Garrotxa com a font d'inspiració (ara sabem que inventant i manipulant noves realitats). El paisatge que sí que va transformar aquesta escola és la gran quantitat de parets de cases amb trossos de paisatges suposadament olotins, tots emmarcats. Perquè el paisatge no és només natura (ho podeu *observar*, per exemple, als catàlegs de l'Observatori del Paisatge). La cultura és paisatge. L'urbanisme i l'arquitectura també ho són. Però, què és, doncs, el paisatge? Doncs és la construcció col·lectiva del que mirem i de com ho mirem, on hi evoquem valors, sentiments, una estètica... i així esdevé imaginari. No és la muntanya en si, ni el carrer, ni la façana: és la càrrega de significat que hi hem dipositat col·lectivament al llarg del temps. Descrivim el paisatge des del nostre propi marc i, en fer-ho, el construïm.

L'arquitectura no n'és una excepció. A Olot tenim RCR, un dels estudis més reconeguts del món, que tindrà un especial protagonisme durant aquest any. La filosofia del trio d'arquitectes parteix precisament d'això: arquitectura i paisatge –en aquest cas, fan referència al “paisatge natural”– no es poden separar. Context i obra s'interrelacionen, es complementen, s'expliquen mútuament. Els seus edificis, tan singulars, tan exportats globalment i també polèmics, dissolen realment els límits, o creen un marc nou? El marc que es nega a si mateix no desapareix: es torna invisible. I el marc invisible és el més eficaç. Tot i que no sempre ha estat així: alguns marcs barrocs eren tan exuberants i elaborats que eclipsaven l'obra que contenien: el marc reclamava protagonisme per si mateix i esdevenia, ell mateix, l'obra. Allò visible, al cap i a la fi, depèn d'on posem el marc.

Hem de parlar Es ven llengua

Quan parlem de defensar la llengua catalana amb les ungles i amb les dents sempre posem l'ull en les administracions i en els seus parlants, a qui traslladem tota la responsabilitat sobre la qüestió. Als uns perquè la bressolin amb lleis i als altres perquè l'escampin a tort i a dret. Ara bé, a fe que encara hi ha uns altres personatges que també tenen el seu paper clau en l'ús de la llengua i que sovint ens passen per alt: les empreses. Ai, els quartos!

Ja se sap que a algunes empreses és a can pixa i rellicsa i que els agrada ben poc haver de tenir present la llengua que es parla al territori on són arrelades o on fan negoci malgrat s'hi guanyin ben bé la vida, els animalassassos... Especialment si són llengües minoritzades. És prou conegut, per exemple, el cas de CaixaBank, que va fugir de Catalunya cames, ajudeu-me durant el procés. Aquesta companyia, a més de fer un ridícul que espanta la terra per diferenciar les opcions de català i valencià en caixers automàtics i webs, també encapçala la llista d'entitats financeres amb denúncies per incompliments de drets lingüístics, sobretot els relacionats amb l'atenció telefònica i amb la disponibilitat de serveis i contractes, segons s'esglaià Plataforma per la Llengua. Però ara no en parlarem més, d'això. Avui no toca! Avui ens fixarem en els incompliments lingüístics d'alguns casos de la Garrotxa, que no ens quedem pas curts, tampoc...

La Llei de política lingüística regula l'ús del català a les empreses. El resum és que han d'emprar aquesta llengua en les seves relacions de consum. Fàcil. Doncs bé, les empreses que són líders en facturació de la comarca segons l'Observatori de la Garrotxa no totes la compleixen. Per començar, algunes no tenen ni el seu web en llengua catalana: quanta vilesa! D'altres mai no fan publicacions en català a les xarxes socials, semblen ben leles! I encara n'hi ha, en concret les que venen carnassa, que etiqueten els seus productes només en castellà: becus! I el més greu de tot és que alguns d'aquests negocis reben subvencions públiques d'administracions catalanes. Això sí que toca el botet i els oremus!

I encara us en diré una altra de ben fàcil que podrien fer per ser més com cal: promoure el català entre els treballadors per assegurar que, com a mínim, entenguin la llengua que es parla a la Garrotxa al cap d'un temps de viure i/o treballar aquí. És ben trist entrar a comerços on només es dirigeixin en castellà al client encara que aquest els parli en català. Quin marremango! Tants esforços que fan per tenir anomenada i resulta que s'han venut la llengua i s'han quedat sense ànima.

Anna Riera i Pijoan

Apunts i repunts naturals

Un dormidor en un lloc poc apropiat

Si un animal baixa la guàrdia, deixa d'estar a l'aguait del que passa al seu entorn i es distreu més del compte perdent el món de vista, d'oïda i de tots els altres sentits, s'arrisca a ser cruspit abans no s'adoni de l'error. Perquè és probable que a prop hi rondi algun carnívor, astut o oportunista, que tingui més gana que set. En general, hi ha dos moments del dia en què creix la probabilitat que es produeixi aquesta desatenció. Un és quan els animals es posen a menjar. Fixeu-vos que sempre busquen un lloc a recer, protegit. És el mateix comportament que, inconscientment, fem els humans: les taules que primer s'omplen d'un restaurant sempre són les que estan al costat de la paret. L'altre moment delicat és quan dormen. Si s'ha de dormir amb un ull obert, no es descansa, ho sabem tots. Per això, algunes espècies d'animals han adoptat una estratègia molt interessant: ajuntar-se per passar la nit formant el que anomenem dormidors.

“cada dia, quan es feia fosc, les garses anaven arribant als arbres del pati”

Aquest comportament és molt habitual en les aus. Dormir plegats té l'avantatge que, si s'acosta un depredador, algun dels molts individus que conformen el grup donarà la veu l'alarma i tota la resta s'activarà, es posarà a la defensiva o tocarà el dos. Quan aquestes agrupacions estan constituïdes per centenars o milers d'individus, patir una baixa és un cost que es considera assumible. Entre les espècies d'ocells que viuen a la Garrotxa que s'agrupen en dormidors comuns trobem els corbs marins (*Phalacrocorax carbo*), els ardeïds (agrons i martinets), els còrvids i –potser el cas més conegut de tots, perquè molts l'hem patit– els estornells (*Sturnus sp.*). Però hi ha un ocell que també s'ajunta per passar la nit i que potser no en som tan conscients. És molt comú, tots el coneixem: és la garsa (*Pica pica*). Durant el dia, les garses campen lliures, en parelles o en petits grups, sal-

tironejant elegants, passejant la seva llarga cua entre capçades, teulades i zones verdes. Quan comença a fosquejar, es desplacen a punts concrets per passar la nit.

Malauradament, d'un temps ençà, un grup de garses va començar a utilitzar com a dormidor habitual un parell d'arbres del pati d'una escola de la nostra ciutat. Abans dormien a les altes capçades dels plàtans (*Platanus x híbrida*) de la vora del Fluvià, prop del pont de les Mòres, però per alguna raó desconeguda van decidir canviar de lloc.

confortabilitat de l'espai. En altres llocs s'havien provat perturbacions lumíniques o sonores per foragitar les garses, el problema és que aquests astuts ocells s'hi acabaven acostumant i, en canvi, el que provocaven eren les queixes dels veïns.

Tanmateix, com moltes vegades passa, la millor solució és la més senzilla i lògica i aquesta no era altra que disminuir l'espessor del brancam dels arbres. El SIGMA es va encarregar de dirigir els treballs. Personal de la cooperativa La Fageda va fer una poda, contundent i severa però amb

Cada dia, quan es feia fosc, les garses anaven arribant als arbres del pati situant-se en punts equidistants del brancam. En una nit se n'hi van arribar a comptar una quarantena. Son moltes, si tenim en compte que estem parlant només de dos arbres. La conseqüència d'aquesta concentració de garses i la seva incontinença nocturna us la podeu imaginar: al matí, els jocs infantils situats sota els arbres apareixien bombardejats de defecacions fresques que impecien l'ús per part de la mainada. La direcció de l'escola, preocupada per la situació, va moure els fils per intentar trobar-hi una solució. Els tècnics a qui va consultar coincidien que la clau estava en rebaixar la

criteri, és a dir, retirant les branques primes però mantenint l'estructura i l'estètica dels dos arbres. Passats uns dies, sembla que la mesura ha funcionat. Les garses ja no hi van a dormir, s'hi devien sentir massa desprotegides, insegures i vulnerables. El preu que s'ha hagut de pagar és que al pati no hi hagi tanta ombra, però s'haurà assolit l'objectiu principal: que els nens hagin pogut recuperar el seu necessari lloc d'esbarjo entre classe i classe.

Emili Bassols i Isamat

Impressions d'un paisatge, 39

Relleu generacional

Darrerament, algunes de les converses que mantinc a Olot solen girar entorn del relleu generacional. No és pas estrany: la generació del *baby-boom*, és a dir dels que vam néixer entre mitjans dels anys 1950 i finals dels anys 1960, o ens hem jubilat o hi estem a punt. Ja fa un temps, els economistes ens advertien, potser sense preveure l'amplitud de l'onada immigratòria dels últims anys, que aquesta jubilació a gran escala crearia, de cop i de sobte, una gran oferta de llocs de feina i, per

professorat que es jubila no es doten de nou: en el llenguatge administratiu, "s'amortitzen", de manera que els nous contractats són menys i sovint ho són en condicions no tan favorables. Però això no desmenteix el fet que, en molts àmbits, té lloc una efectiva creació de llocs de feina: per dir-ne un altre exemple, el professorat de català que va entrar als instituts, de forma massiva, a la primèria dels anys 1980 ara ja està jubilat, o és a punt de fer-ho, i es produeix una incorporació de joves llicenciats. (Una derivada d'aquest reemplaçament és el temor que ara es configuri una nova "generació tap", com la que van ocasionar aleshores els *baby-boomers*, després dels quals es van crear pocs llocs de feina, tant a la universitat com als instituts, impeding un relleu progressiu, esgraonat, que hauria estat més desitjable i beneficiós.)

Quan passes al sector privat, la problemàtica és diferent, i en certa manera més preocupant, perquè en molts àmbits hi ha una accentuada sensació que no hi ha relleu: els fills no volen seguir l'ofici dels pares, encara que això els permetria sovint guanyar-se correctament la vida. En moltes ocasions, els fills s'han llicenciat a la universitat, mentre el país menystenia, d'una manera irresponsable, la formació professional —una tendència que només ara sembla començar a corregir-se. Però és un fet que hi ha una gran quantitat de feines, les de poc valor afegit, que els fills dels autòctons ja no volen fer, i que es deixen en mans de la immigració i d'una mà d'obra poc qualificada.

A Olot mateix, sents de forma repetida el lament d'un mestre d'obres, que té feina a dojo, però que no troba joves qualificats per fer l'ofici, mentre els seus paletes més experimentats s'acosten a l'edat de jubilació. Un fuster, em diuen, compta amb set oficials treballant al seu taller, però pel volum d'encàrrecs que té —amb molts clients a Barcelona— podria donar feina a gairebé el doble. El barber que es jubila es desespera, perquè no troba a qui traspasar un negoci que funciona bé. Amb un matís important: molts dels qui han anat a interessar-s'hi li

diuen que els agradaria entrar a la barberia com a empleats, però no es veuen amb cor de convertir-se, ells,

"en molts àmbits hi ha una accentuada sensació que no hi ha relleu"

en petits empresaris. Li explico, al barber, les dificultats que em comentava fa poc un restaurador a Barcelona: no hi ha manera de tenir i, sobretot, de retenir bons cambrers, perquè n'hi ha molts que prefereixen anar a servir taules lluny, a l'estranger, per exemple a Doha, on treballen durant mig any: amb el que hi guanyen, a Qatar, poden dedicar l'altre mig any a viatjar o al lleure.

I aquí hi entra una consideració gairebé moral, que no cal defugir, i que té a veure amb el valor que socialment atribuïm al treball. No és només la idea que ara les feines ja no són estables, ni per a tota la vida, i que ja no existeix aquell treballador que entrava als catorze anys, o als setze, en una fàbrica o en una empresa i s'hi jubilava al cap de cinquanta anys, després dels quals se n'anava cap a casa amb un rellotge que li regalava l'empresa. Aquesta és una realitat que no tornarà, dins el nostre món en transformació. Però és també l'ètica del treball, la que sembla haver canviat. En un món que gira tan de pressa, sense que sovint n'acabem de copsar el sentit, amb l'angoixa afegida que això ens crea, la centralitat que el treball tenia a les nostres vides sembla ja una cosa del passat. I no puc estar-me de pensar que això també té a veure amb el nostre malestar present.

Josep M. Muñoz

tant, una reducció substancial de l'atur. Aquest fenomen s'ha notat especialment en les administracions públiques: a l'Ajuntament de Barcelona o a la Generalitat de Catalunya, en la darrera dècada s'han jubilat un percentatge altíssim, enorme, de funcionaris; gent que va entrar a la funció pública als anys 1980, després de la democratització de les institucions, i que aleshores eren molt joves. Quaranta anys després, els ha arribat l'hora de retirar-se.

És cert que això no sempre dona pas automàticament al relleu generacional. A les universitats catalanes, sense anar més lluny, moltes de les places que fins ara ocupava el

Vivències

Un canvi: el cobrador

Per la meua edat –soc nascut abans de la guerra–, quan intento explicar qualsevol vivència en aquestes ratlles vull, lògicament, que els possibles lectors la comprenguin. El primer que em cal fer és situar-nos, tots junts, en el temps. Cal tenir en compte que allò ho vaig viure i, com a fet viscut, és un referent per a mi, mentre que per a qui ho llegirà és un temps històric que no va viure. No sé si tinc prou habilitat per poder fer sortir aquell possible lector del seu confort històric mental i situar-lo en el temps de la vivència, tot plegat sense més transcendència que la que pot tenir el relat d'un record anecdòtic. Aquesta habilitat, si és que la tinc, sols seria vàlida o admissible per entretenir-me quan escric aquestes línies, però no seria aconsellable en les relacions que comporta la vida diària: correria el risc de ser un avi Cebolleta, un personatge popular del còmic *El DDT*, famós per clavar la tabarra amb les seves batalletes a tothom qui tenia a mà.

Avui intentaré explicar un de tants canvis de 180 graus que ha experimentat la nostra societat a causa de la implantació de les noves tecnologies i que ha modificat radicalment la nostra forma d'actuar. Em refereixo a les formes de pagament. Avui dia, i cada vegada més, tothom troba normal no usar les monedes per a aquest menester, però aquest sistema d'abonar un producte, un servei o una càrrega impositiva només ha durat uns vint-i-set segles, ja que els entesos diuen que fou instituit a Lúdia en el segle VII abans de Crist. En un principi, les monedes foren de metalls nobles; amb el temps, anaren baixant de qualitat fins a ser substituïdes per les de paper, primer avalades per la banca que les emetia; ara, ni això. Les noves tecnologies permeten pagar amb targeta de crèdit, Bizum, PayPal, Google Pay... i des de l'ordinador, el mòbil, el rellotge de polsera... No diré que és un canvi brutal –perquè trobo molt desencertat l'ús actual d'aquest adjectiu–, però sí que diré radical.

Això d'efectuar l'abonament de la quota de soci de qualsevol entitat a través dels serveis bancaris, avui habitual, no fou sempre així.

Recordo quan, a principis dels anys setanta, vaig presidir el Club Natació Olot i des de la junta intentàrem posar-nos al dia de les quotes mensuals dels associats cobrant per mitjà d'aquest sistema. No fou fàcil, ni molt menys!: fou un tema polèmic durant tres anys en les assemblees anuals del club. El sistema de

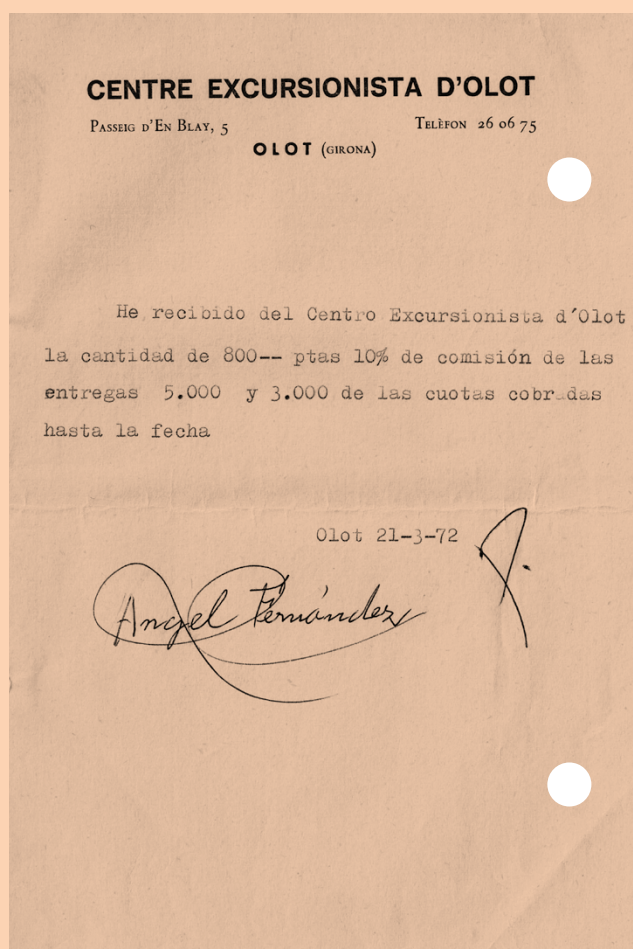
“un cobrador que anava mensualment casa per casa a cobrar l'import en metàl·lic de les quotes”

cobrament normal era a través d'un cobrador que anava mensualment casa per casa a cobrar l'import en metàl·lic de les quotes. Era l'únic sistema usat a la nostra ciutat –i suposo que arreu– per tot tipus d'associacions i entitats que basaven el finançament en les quotes dels beneficiaris. Els cobradors arribaren a ser uns professionals que treballaven per a diferents entitats i el seus honoraris solien ser un percentatge del que s'havia cobrat. A la nostra ciutat, del meu record, n'hi devia haver un màxim de dos o tres, amb dedicació exclusiva. Alguns foren molt populars, no tenien cap dia ni horari establert, coneixien el millor dia i hora de cada casa per anar-hi a cobrar –tant li era que fos festiu com no–, aprofitaven llocs d'oficines i treball on sabien que hi havia més d'un soci... Era una feina que comportava tenir bonhomia, bon coneixement de la gent i certa paciència amb els morosos habituals.

Quan el club va proposar en l'assemblea general anual el cobrament de quotes mitjançant una entitat bancària, no hi va haver unanimitat. S'adoptà l'acord de fer-la voluntària i foren molts els socis que seguien amb el sistema tradicional del cobrador. Aleshores, succeí que el nostre cobrador, que es trobà amb casos semblants en altres entitats, va haver d'incrementar el percentatge dels seus honoraris perquè li sortissin els números. Total: en l'assemblea següent, es decidí que la quota era fixa, que es cobrava pel banc i

que si algun soci volia seguir amb el cobrador, ho podia fer però el cost anava a càrrec seu. Amb aquesta mesura coercitiva, en poc temps el cobrament pel banc s'anà normalitzant.

Ho explico per fer entendre que allò que avui es dona per fet per una lògica funcional, facilitada per les noves tecnologies, no sempre ha estat així. Per corroborar el que he es-

crit més amunt, el que em succeí en un temps referent per a la majoria de la gent és història –per a les generacions X, Y i Z, segur que només és història; per a la dels *baby-boomers*, tinc els meus dubtes. Si se m'ha entès, estaré molt content, perquè crec en G. K. Chesterton quan diu que “la llar no és sols el lloc on vius, sinó el lloc on t'entenen”.